

70 LET POTĚM - CO VLASTNĚ OSLAVUJEME?

Neděle, 26 duben 2015

Jiná generace má jiné problémy a na minulost se dívá očima mýtu, ve kterých byla vychována, a připisuje si jí svým skutečným nebo virtuálním potěbám. Vnitřní tlaky na deformaci minulosti se postupně měnily. Protože jsou emotivní projev, je zapotřebí se po 70. letech zeptat: co vlastně oslavujeme?

Činnost ruských národů za války jako základ odlišného vnímání "osvobození"; Rumuni stáli nejprve na straně nacistického Německa a později se připojili k osvobozené Rudé armádě. Slováci udělali podobný obrát, ale jejich povstání bylo potlačeno a následoval krvavý nacistický teror. Bulhaři provedli také podobný převrat, ale ti se na německé straně neangažovali a Sověti je prakticky osvobodili podobně jako nás. Maďaři se angažovali na straně Německa a byli vlastně poraženým národem. Podobně Chorvati. Titova partyzánská armáda se připojila k Sovětské armádě, porazila Chorvaty a osvobodila Slovinci. Srbové jsou jistě za sovětskou pomoc vděční. Zvláště je připad Poláků. Ti byli napadeni oběma velmocemi, Německem i Sovětským svazem. Obě totalitní velmoci byly pro ně nepřátelé. Když na konci války Sověti Polsko osvobozovali s pomocí První polské armády (Pierwsza Armia Wojska Polskiego) v SSSR, přišla v Polsku tzv. Armia Krajowa, vedená polskou zahraniční vládou v Londýně, která vedla povstání následně Němci krvavě potlačené, a za přehlížení sověty. K ruským postojům k celé druhé světové válce je v Polsku závažné "našle" a "vyzdvihování toho o onoho fenoménu je potom velice snadno zneužitelné kdekou politickou vůlí. Je sice pravda, že nacisté vykonali daleko větší zločiny na polském a především v sovětském národě (odhadem 3 miliony mrtvých, jen v sovětském povstání okolo 200 tisíc) než Sověti, nicméně s Rusy nejsou dosud problémy vyřešeny a třeba vražda 15 000 polských důstojníků v Katyni je stále zatížena z ruské strany špatným přístupem a nepochopením. Poláci nebyli pasivními účastníky války a o osvobození zvažovali se asi nehovořili jako o jediném fenoménu. Svým způsobem zvláště je také postoj Baltických národů. Když v r. 1940 Sovětský svaz Baltické země okupoval, byl to pro ně nepřítel. Němci potlačili vítání obyvatelstvem jako osvoboditelé a ruské domácí ozbrojené skupiny se k nim přidaly. Zvrat války ovšem byl pro ně nepřehledný. Sověti je znovu obsadili a připojili ke svému území. Považovat sovětskou armádu za osvoboditelku je nemyslitelné, a pokud to byli nuceni snést, potom asi jen se skřípáním zubů. Jediné, čím mají zatížené svědomí, je jejich aktivní účast na vraždění vlastních lidí. Tak co vlastně oslavují, nevím? Na rozdíl od ukrajinských poměrů tu asi není místo, ale jen stručně: Ukrajinci nacionalisté po obsazení německou armádou vyhlásili nezávislou Ukrajinu. Němci ovšem jejich vládu a vůdce Stepana Banderu internovali. Mezitím UPA (ukrajinská povstalecká armáda) operovala převážně proti Němcům, zároveň vraždila Poláky a Židy. Vzájemně se setkali s touto vraždicí armádou také, mnozí poznali jejich násilí, ale většinou byli spíše jen zneužíváni a okrádáni (zachránili se tvrzením, že se po válce vystěhují). Němci Banderu na podzim r. 1944 propustili a ten se ujal boje proti sovětské armádě, která mezitím postoupila na západní Ukrajinu. Postupně byla UPA vytlačena do Polska a přes československé území se snažila probít do Západního Německa. Vzájemně Ukrajinců, především východních, proti Němcům bojovala v partyzánském odboji, přitom tato partyzánská nebyli vždy prosovětská. Dnešními vyzdvihování Bandery je úroveň a má politické pozadí v současném ukrajinském konfliktu. V Bělorusku se většinou obyvatelstva zúčastnila protinacistického odboje. Němci tam vedli totální válku se všemi atributy - vyvraždění celých vesnic jen pro podezření z podpory partyzánů. Sovětská armáda byla pro ně opravdovým osvobozením nejen od nadvlády, ale od totálního zániku. Konečně totálně platí o Polácích a Ukrajincích. Češi mohou uvažovat shodně, i když na tom byli během okupace lépe. Odsouzení nacismu jako společenského jevu, je sjednocující východisko. Slavení vítězství nad nacismem je jasné odsouzení společenského jevu. Ano, nacismus byl špatný, to dnes uznávají všichni. Domácí nacisté si už dávno odnesli trest (nebo to přemstírají), takže vlastně se má slavit vítězství nad fenoménem nacismu. Dnes se obecně z vítězství nad nacismem považuje především holocaust, ostatní věci nemají ucelenou konkrétní podobu. Na východě daleko více civilisté v totální válce německých nacistů, než bylo zavražděno Židů, ale to se jaksí neví, nebo vědět nechce. Zahynula celá polovina Běloruského národa a celá čtvrtina Ukrajinců. Prameny uvádí, že v bojích padla čtvrtina ruských a kazachských mužů (viz 1), ostatní (Kavkazané, Gruzini, Turkmeni a pod.) nejsou uvedeni, ale bude to asi podobné. Samozřejmě, že všichni civilisté nepadli jen rukou německých vrahů, mnozí padli ve vzájemných válkách, mnozí rukou místních pomocníků nacistů, mnozí vojáci zbytečně krvavými masakry sovětské armády aženoucí někdy vlastní lidi do nepromyšlených střetů. Rozdílit tak oběti podle viníků je asi těžké, nicméně němečtí byli katalyzátorem a přímou příčinou zločinů, protože bez jejich nacistické aktivity by se to nedělo. Nejde jen o válku jako takovou, jde o cíle války. Na západě SSSR byla německá armáda vítána, protože obyvatelstvo si pamatovalo Němce z první světové války jako solidní armádu, která zavedla poctivě, ale v žádném případě nevedla válku proti civilistům. Jenže dvacet let poté se už Němci chovali jinak a obyvatelstvo to brzy poznalo. Vzájemně potom volila

menštin; zlo – SSSR (to neplatí pro Baltské země). Diferencovaná povaha osvobození Německý nacismus byl etnický založený zločinný režim. Nebyl veden žádnou humanitní ideou, dokonce ani teleokraticky deformovaným humanismem. Prostě to bylo čisté zlo. Jediným úkolem bylo zničení německého lidu a jeho přímá nadvláda nad ostatními národy, které čekalo otevřené otroctví a postupná likvidace. Záměry nacistů na Východě vyplývají ze známého projevu Reinharda Heydricha 2. října 1941 v Āernínském paláci v Praze: „Jsou to prostory, v nichž musí jednou vládnout německá horní vrstva, po dalším vojenském výboji budou sahát hluboko do Ruska, a daleko k Uralu; tyto prostory musí být našou surovinovou základnou, jejich obyvatelé se stanou pracovníky pro velké, i kulturní, úkoly a máme-li to říci docela drasticky, musí nám sloužit jako otroci..... Dále se jedná o velkopolský prostor, jenž je nejbližší oblastí, která se musí pozvolna zcela osídlit Němci a ve které se polský národ postupně zatlačí na východ. Pak přijde Ukrajina, jež má být pod německým vedením jako velká surovinová základna, kdy nejprve jistým přímým útokem bude postupně vyloučena z velkoruského prostoru s tím, že se používá jistých, v podstatě je dříve vlastních národních myšlenek, aniž dáme tomuto národu kulturní posilu a oporu, aniž bychom tam chtěli vypěstovat silnou inteligenci, aby tak nevznikla v pozdějších dobách nějaká opozice.“ (viz 2, 4, 7) Z toho vyplývá jasná likvidace Poláků, Ukrajinců, Bělorusů, postupně i Rusů. Češi měli být diferencovaně likvidováni buď přímo, nebo odstavováni na východ nebo ponecháni. Jiné národy to neměly tak jasné. Slovinci u nás byli mimo hlavní nápor německého zničení, měli snad přímějšitout německý jazyk, ale dále to bylo nevyjasněné. Jižní národy byly spíše rozestřívány mezi sebou (Srbové a Chorvati), likvidováni měli být snad jen Slovinci, aby se německý národ dostal k Jadranskému moři. Ostatní národy měli být jakýmsi německým područím. Od diferencovaného nebezpečí německých zájmů se odvíjí i diferencovaný význam osvobození. Nemyslím si, že baltské národy, Maďaři, Chorvati, Albánci oslavují „osvobození“. Dělají jen to, co se musí v rámci celkového odsuzování nacismu jako fenoménu. V tomto se straním vyjádření ohledně západních národů, necítím se povolán je hodnotit. Bojím se, že polská oslava bude velice deformována současnou politickou situací, jak se u nás stalo v připomínkách osvobození Osvětimi. I Rusové budou chtít využít tohoto výroku k přímé síly a připomenutí svého slavného vítězství. České dilema osvobození My Češi bohužel máme specifickou vlastnost se nechat manipulovat vnějšími zájmy. Mnoho lidí raději slouží importovaným myšlenkám než pravdivému neemotivnímu hodnocení reality. Ve hře jsou dvě zpochybněné aspekty: 1/ Spor o to, kdo měl vlastní vřtání zásluhu na porážce nacismu a tím i osvobození: západní spojenci nebo SSSR? 2/ Šlo ze sovětské strany o osvobození nebo jen o výměnu totalit? První aspekt je hloupý spor, který má vycházet jen z popření vřebecných známých faktů. Vítězství západních spojenců nebylo myslitelné bez SSSR, vítězství SSSR v Evropě bez pomoci spojenců je sporné. Možná by mohl SSSR zvítězit bez materiální pomoci spojenců, ale dá se přepokládat, že by nezvítězil, pokud by neexistovala svobodná Británie a její bombardování německých měst, fronta v Africe, v Itálii a později i v západní Evropě. Německo SSSR nesl hlavní nápor války v Evropě, vybojoval největší a nejzákladnější bitvy. Nelze Američanům zazlívat, že se předměnostně vřnovali válce v Pacifiku a západní frontu v Evropě otevřeli až v Āervnu 1944, a proto musel SSSR do té doby nést hlavní nápor války. Za tuto situaci, pro SSSR nepřiznivou, ovšem máže Stalinova politika na začátku války, která umožnila pád Francie. Druhý aspekt je jen úelová politická kampaň mající Sovětský svaz vyloučit jako „osvoboditele“. Obsazení Sovětskou armádou jako výměna témě shodných režimů je úelovou manipulací, která má nejsprávněji vyvinut nacismus a komunistický režim demonizovat. Režimy byly sice oba totalitní, ale pro nás nebyly shodné. Nacistický zlikvidoval 300 tisíc občanů a chtěl celý národ vymazat z mapy, komunistický prosazoval svůj režim likvidující úelitou třídou obyvatel, přímějšit smrt několika stovek lidí a desetitisíce nahnal do pracovních táborů; vzhledem k tomu, že trval 40 let, měl na svědomí i dlouhodobou nesvobodu odrážející se dnes v charakteru lidí: přímějšit v ultramontanismu a poklonování mocným. Ten první totalitní režim bychom nepřeměšili, ten druhý dovolil přímějšit. Třetíko to jednoduše vyjádřit, ale osvobození sovětskou armádou v r. 1945 bylo přímějšit menštin;ho zla a záchrana přímějšit totalitní likvidací. U jiných národů to tak být nemuselo a nelze jiným národním postoj vnučovat, taktě ovšem neměžeme přímějšit cizí náhledy. Proto máme dřkovat tím, kteří se osvobození od německého nacismu a to nejen SSSR, ale i západními spojenci. Je co oslavovat, a je pro být vděčný vřobou připomínek a bylo by hloupé jednoho z toho vyjímát. Možná to jiné národy vidí jinak, ale testem svéprávnosti je právní skutečnost, že se nenecháme ovlivňovat.

Literatura:

- 1/ Timothy Snyder – Krvavé země, Paseka a Prostor 2013
- 2/ Dan Diner - Porozumět dvacátému století, CDK Brno 2010
- 3/ Stanislav Motl – Náhoda nebo záměr, Národní osvobození Praha 2010
- 4/ Stanislav Motl – Oběti a jejich vrazi, Rybka 2008
- 5/ Kolektiv autorů – Rozumět dějinám, Gallery 2002
- 6/ Dan Diner – Paměť a genocida, Kontexty 2/2010
- 7/ Lee Baker – 2. Světová válka na východní frontě, Cpress 2012 Brno
- 8/ Detlef Brandes – Češi pod německým protektorem, PROSTOR 1999

VLASTIMIL PODRACKÝ